31. 10. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konkursní podstata

Podstata konkursního řízení spočívá v tom, že se jej účastní více věřitelů, kteří uplatňují více majetkových nároků společně (v jediném řízení) vůči jedinému dlužníku. Tito věřitelé se posléze z dlužníkova majetku (případně z majetku, na nějž se pro tyto účely hledí, jako na dlužníkův majetek, ač je vlastnicky připsán osobám jiným, tedy z tzv. konkursní podstaty) uspokojí poměrně.

I. Účel konkursního řízení

Podstata konkursního řízení spočívá v tom, že se jej účastní více věřitelů, kteří uplatňují více majetkových nároků společně (v jediném řízení) vůči jedinému dlužníku. Tito věřitelé se posléze z dlužníkova majetku (případně z majetku, na nějž se pro tyto účely hledí, jako na dlužníkův majetek, ač je vlastnicky připsán osobám jiným, tedy z tzv. **konkursní podstaty**) uspokojí poměrně.

Jedná se tak o souběh věřitelů formou přihlašování pohledávek za účelem jejich uspokojení z konkursní podstaty.

II. Definice konkursní podstaty a majetek do ní spadající

Definice konkursní podstaty je obsažena v § 6 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Rozumí se jí majetek podléhající konkursu. Za majetek je třeba považovat věci (movité i nemovité), pohledávky a jiná majetková práva a penězi ocenitelné hodnoty (např. práva průmyslová, kapitálová účast dlužníka v obchodních společnostech a družstvech). Dle odstavce druhého stejného ustanovení se konkurs týká majetku, který patřil dlužníkovi (tedy úpadci) v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu. Tímto majetkem se rozumí také mzda úpadce nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty však nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí.

Není nutné, aby kupř. movité věci spadající do podstaty musely být ke dni prohlášení konkursu v držení dlužníka. Konkurs se týká i těch věcí, které dlužník pronajal, uschoval, přenechal do bezplatného užívání apod. Do konkursní podstaty spadají i ty movité věci náležející dlužníkovi, které zadržuje věřitel dlužníka k zajištění své splatné pohledávky na základě zadržovacího práva. Zákon s touto možností počítá a stanoví, že každý, kdo má věc náležející do podstaty, je povinen to oznámit správci, jakmile se dozví o prohlášení konkursu. Dále musí umožnit správci, aby věc mohl prohlédnout, ocenit, zapsat do soupisu a zpeněžit; na výzvu správce je povinen věc i vydat. Pokud tyto povinnosti poruší, odpovídá taková osoba za škodu tím vzniklou.

Vzhledem k tomu, že prohlášením konkursu zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela, ta jeho část, s níž úpadce podnikal, spadá ze zákona vždy do podstaty.

Z dosud uvedeného tedy plyne, že součástí konkursní podstaty je majetek úpadce, který je v jeho vlastnictví (či jehož je úpadce majitelem) v okamžiku prohlášení konkursu, jakož i majetek, který úpadce nabyl až po jeho prohlášení. I přesto do konkursní podstaty nenáleží veškerý dlužníkův majetek. Vyloučeny jsou zejména věci, které nemohou být předmětem vykonávacího (exekučního řízení). Jde zejména o běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsteny a jiné předměty obdobné povahy, zdravotnické potřeby, cizí věci, které má dlužník v době prohlášení konkursu u sebe atd. Výjimku tvoří majetek sloužící podnikatelské činnosti dlužníka, který z podstaty vyloučen není.

Do konkursní podstaty může ale náležet i majetek jiných osob, zejména těch, které jej nabyly na základě neúčinných právních úkonů úpadce. Neúčinnost právních úkonů úpadce je blíže upravena v § 15 zákona o konkursu a vyrovnání. Jde například o věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které převedl úpadce ze svého majetku na jiné osoby bezplatně nebo za nápadně nevýhodných podmínek v posledních šesti měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání návrhu do prohlášení konkursu. Plnění z neúčinných právních úkonů nebo náhrada za ně musí být

vydáno do podstaty. Domáhat se toho může správce i kterýkoli z konkursních věřitelů.

Rozsah konkursní podstaty není neměnný; v praxi se běžně stává, že dojde k jeho zúžení či naopak rozšíření.

III. Druhy konkursních podstat

V platném konkursním právu lze vysledovat, že zákonodárce počítá s existencí dvou druhů konkursních podstat – zvláštní konkursní podstaty a společné konkursní podstaty. Je tomu tak proto, že ani věřitelé úpadce nemusí mít vždy stejné postavení.

Zvláštní postavení mezi věřiteli mají tzv. oddělení věřitelé. Jedná se o věřitele, jejichž pohledávky byly zajištěny zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, převodem práva dle § 553 občanského zákoníku nebo postoupením pohledávky dle § 554 občanského zákoníku. Zvláštnost jejich postavení spočívá v tom, že se uspokojují z výtěžku prodeje věcí, které sloužily k zajištění jejich pohledávek, a to již v průběhu konkursního řízení. Jsou tak uspokojováni ze zvláštní podstaty, tedy z podstaty tvořené věcmi zatíženými věcnými právy oddělených věřitelů (zvláštní konkursní podstaty). Zvláštních konkursních podstat tedy může být víc, podle počtu oddělených věřitelů.

Opakem zvláštní konkursní podstaty je společná konkursní podstata. Ta je pouze jedna a tvoří ji vše, co není součástí zvláštní konkursní podstaty.

IV. Soupis podstaty a excindační žaloba

Správce konkursní podstaty sepíše majetek náležející do podstaty. Soupis podstaty provede správce podle pokynů soudu za použití seznamu předloženého úpadcem a za součinnosti věřitelského výboru. Hlavním významem soupisu je především to, že jakmile je věc, právo nebo jiná majetková hodnota zapsána do soupisu, může s ní nakládat pouze správce nebo osoba, jíž k tomu dal správce souhlas. Soupis je navíc listinou, která správce opravňuje ke zpeněžení sepsaného majetku.

Podle ustanovení § 19 zákona o konkursu a vyrovnání, jsou-li pochybnosti, zda věc náleží do podstaty, zapíše se do soupisu podstaty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci do soupisu (odstavec 1). Soud uloží tomu, kdo uplatňuje, že věc neměla být do soupisu zařazena, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě, že žaloba není včas podána, má se za to, že věc je do soupisu pojata oprávněně (odstavec 2).

Dle rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 2086/2000 k předpokladům, za nichž soud může vyhovět žalobě o vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty (excindační žalobě), patří, že:

1) věc byla správcem konkursní podstaty příslušného úpadce vskutku pojata do soupisu majetku konkursní podstaty;

2) excindační žaloba podaná osobou odlišnou od úpadce došla soudu nejpozději posledního dne lhůty určené této osobě k podání žaloby výzvou soudu, který prohlásil konkurs;

3) žalovaným je správce konkursní podstaty;

4) v době, kdy soud rozhoduje o vyloučení věci (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), trvají účinky konkursu a věc je nadále sepsána v konkursní podstatě (nebyla v mezidobí ze soupisu majetku konkursní podstaty vyloučena správcem);

5) osoba, která se domáhá vyloučení věci ze soupisu, prokázala nejen to, že věc neměla být do soupisu zařazena, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení věci do soupisu majetku konkursní podstaty, svědčí jí.

V. Důsledky prohlášení konkursu na majetek dlužníka ve vztahu k jeho vlastnickému právu k tomuto majetku

Prohlášením konkursu nepozbývá úpadce své vlastnické právo k majetku v konkursní podstatě. Vlastnické právo

úpadce k tomuto majetku prohlášením konkursu tak sice nezaniká, ale mění se výrazně jeho obsah.

Dochází zejména k výraznému omezení dispozice úpadce s majetkem tvořícím konkursní podstatu. To plyne mimo jiné z § 14 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání, dle něhož je jedním z účinků prohlášení konkursu i ta skutečnost, že oprávnění úpadce nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. V právní teorii je tento stav nazýván „holým vlastnictvím“ úpadce k majetku v konkursní podstatě. Z uvedeného je tak zřejmé, že dispoziční právo k tomuto majetku přechází na správce konkursní podstaty. Přechod práva disponovat s majetkem v konkursní podstatě však není absolutní; správce konkursní podstaty je v řadě případů omezen věřiteli a konkursním soudem.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Prodej rodinné firmy: Co má být skutečně součástí transakce?
- Podíl před vznikem společnosti: k přípustnosti jeho převodu
- Byznys a paragrafy, díl 46.: Pravidlo podnikatelského úsudku: Jak rozhodovat bez zbytečného strachu z osobní odpovědnosti
- Bytová družstva
- Limity rozkazu k vyklizení: Skutečně pomůže rozhýbat trh s nájemním bydlením?
- Jak najít kupce pro svou firmu přes M&A poradce: na co si dát pozor ve smlouvě se zprostředkovatelem
- Nábor zaměstnanců přes agentury a M&A transakce: kde končí ochrana investice a začíná kartel
- Nové pojetí úvěruschopnosti spotřebitele?